

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุป

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ ศึกษาพฤติกรรมการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปของไทยในด้านการผลิต และการตลาด ในช่วงปี พ.ศ.2535 จนถึง ปี พ.ศ.2540 และศึกษาในด้านแนวทางขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล เพื่อดูความสามารถในการปรับตัวของผู้ผลิตในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศ และดูการปรับตัวของผู้ผลิตเพื่อรองรับการเปิดเสรี ทางด้านการค้าสิ่งทอที่จะเริ่มเปิดตามกฎขององค์การการค้าโลก (WTO) ในปี พ.ศ.2548 นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาข้อจำกัดในด้านการผลิต และการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อ การปรับตัวของผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งในการศึกษาได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตโดยการส่งแบบสอบถามไปยังกิจการต่าง ๆ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากสถานประกอบการที่เป็นสมาชิกในสมาคมอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องนุ่งห่มไทย มีกิจการที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 35 แห่ง แบ่งเป็นกิจการขนาดใหญ่ จำนวน 15 แห่ง กิจการขนาดกลาง จำนวน 10 แห่ง และกิจการขนาดเล็ก จำนวน 10 แห่ง

จากการศึกษาได้แบ่งลักษณะการปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านแนวทางขั้นพื้นฐาน

การปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในด้านการผลิต แบ่งเป็นการปรับตัวในด้านวัตถุดิบ บุคลากร และเครื่องจักร จากการศึกษาพบว่า ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปขนาดใหญ่ และขนาดเล็กให้ความสำคัญกับการปรับตัวในด้านบุคลากรมากที่สุด รองลงมาคือวัตถุดิบ และเครื่องจักรตามลำดับ ส่วนกิจการขนาดกลางให้ความสำคัญกับการปรับตัวในด้านบุคลากร และวัตถุดิบมากที่สุด สาเหตุที่อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปให้ความสำคัญกับการปรับตัวในด้านบุคลากรมากที่สุดเนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้แรงงาน จากการศึกษาปัญหาที่ผู้ผลิตประสบในการนำวัตถุดิบ แรงงาน และเครื่องจักร มาใช้ในการผลิต พบว่าปัญหาที่สำคัญที่สุดในการนำวัตถุดิบมาใช้ในการผลิตของผู้ผลิตขนาดใหญ่ คือ ความไม่หลากหลายของวัตถุดิบในประเทศ ทำให้ต้อง

นำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ ส่วนผู้ผลิตขนาดกลาง และขนาดเล็ก ประสบปัญหาอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบสูง นอกจากนี้ผู้ผลิตขนาดกลางยังประสบปัญหาการคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบซ้ำอีกด้วย ส่วนปัญหาในด้านแรงงานที่ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ประสบกันมากที่สุด คือ แรงงานเปลี่ยนงานบ่อย รองลงมาคือ การขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ และค่าจ้างแรงงานสูงเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของแรงงาน ตามลำดับ ส่วนในการนำเครื่องจักรมาใช้ในการผลิต ผู้ผลิตทั้ง 3 ขนาดประสบปัญหาภาษีนำเข้าเครื่องจักร อุปกรณ์ชิ้นส่วน และอะไหล่สูง มากที่สุด และปัญหาที่สำคัญรองลงมาของผู้ผลิตขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก คือ การที่เครื่องจักรชำรุดบ่อย ในขณะที่ผู้ผลิตขนาดกลางประสบปัญหาการขาดแคลนเงินทุนเพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนเครื่องจักร ส่วนปัญหาที่ผู้ผลิตทั้ง 3 ขนาดประสบกันน้อยที่สุด คือ เครื่องจักรที่นำเข้ามามีเทคโนโลยีสูงเกินกว่าความสามารถของแรงงาน

ข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวในด้านการผลิตของอุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก มากที่สุด ได้แก่ ค่าเงิน และรองลงมา คือ วัตถุดิบ ในขณะที่ข้อจำกัดในเรื่องของทุนได้ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวในด้านการผลิตของผู้ผลิตขนาดกลางมากที่สุด และจากการศึกษาถึงผลกระทบที่ผู้ผลิตได้รับจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปัจจุบันให้ผลเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปไม่ว่าจะเป็นขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก ต่างประสบปัญหาขาดสภาพคล่องทางการเงิน และขาดแคลนวัตถุดิบเป็นอย่างมากหลังจากที่มีการประกาศใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัว

การปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปในด้านการตลาด แบ่งเป็น การปรับตัวในตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ จากการศึกษาการปรับตัวในตลาดภายในประเทศ พบว่าผู้ผลิตควรจะรักษาดตลาดภายในประเทศ เนื่องจากเป็นตลาดที่มีความสำคัญไม่น้อยกว่าตลาดส่งออก และมีอัตราการขยายตัวอยู่ตลอดเวลา ส่วนการปรับตัวในตลาดต่างประเทศนั้น ผู้ผลิตควรทำตลาดในเชิงรุกให้มากขึ้น โดยการหาตลาดใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ เช่น ตลาดในเอเชีย และตลาดประเทศเพื่อนบ้านในอินโดจีน เนื่องจากเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่เริ่มมีกำลังซื้อมากขึ้น ทั้งนี้ ผู้ผลิตควรสร้างความปลอดภัยในสินค้า และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพมากขึ้น ประกอบกับการใช้กลยุทธ์การตอบสนองอย่างรวดเร็ว (Quick Response) ซึ่งก็คือ การผลิตและส่งมอบสินค้าให้ได้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และให้ความสำคัญกับการบริการหลังการขาย

ข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบต่อการปรับตัวในด้านการตลาดของผู้ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปขนาดกลาง และขนาดเล็กมากที่สุด ได้แก่ คุณภาพสินค้า ส่วนข้อจำกัดในเรื่องของระบบข้อมูลข่าวสารส่งผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ผลิตทั้ง 2 ขนาด น้อยที่สุด ในขณะที่การปรับตัวของผู้ผลิตขนาดใหญ่ได้รับผลกระทบจากการกีดกันทางการค้ามากที่สุด และได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดในเรื่องของคุณภาพสินค้าน้อยที่สุด

การปรับตัวของอุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปในด้านแนวทางขั้นพื้นฐาน จากการสำรวจพบว่า กิจการขนาดใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลมากกว่ากิจการขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยได้รับความช่วยเหลือในด้านการลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบ และเครื่องจักรมากที่สุด ในขณะที่กิจการขนาดกลางได้รับความช่วยเหลือในด้านการแสวงหาตลาดใหม่มากที่สุด ส่วนกิจการขนาดเล็กได้รับความช่วยเหลือในด้านการลดขั้นตอนการดำเนินพิธีการศุลกากร การแสวงหาตลาดใหม่ และการจัดหาแหล่งเงินทุนให้กู้เพื่อใช้ในการปรับเปลี่ยนเครื่องจักรอยู่บ้าง อย่างไรก็ตามความช่วยเหลือดังกล่าวที่กิจการทั้ง 3 ขนาดได้รับยังไม่เพียงพอ รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตอย่างจริงจัง โดยเฉพาะกิจการขนาดเล็ก และจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตขนาดใหญ่ส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมในด้านการจัดหาแหล่งเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยต่ำมาช่วยเสริมสภาพคล่องทางการเงินให้แก่ระบบเศรษฐกิจมากที่สุด ในขณะที่ผู้ผลิตขนาดกลาง และขนาดเล็กลงความเห็นเห็นว่า รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือในด้านการปรับปรุงการดำเนินการพิธีการศุลกากรมากที่สุด นอกจากนี้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า รัฐบาลควรยกเลิกอัตราค่าจ้างขั้นต่ำโดยการปล่อยให้ค่าแรงลอยตัว

โดยสรุปแล้วผู้ผลิตขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับการปรับตัวด้านการผลิตมากที่สุด ในขณะที่ผู้ผลิตขนาดกลาง และขนาดเล็กให้ความสำคัญกับการปรับตัวด้านการตลาดมากที่สุด ส่วนการปรับตัวในด้านแนวทางขั้นพื้นฐาน ผู้ผลิตทั้ง 3 ขนาดให้ความสำคัญน้อยที่สุด ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการต่าง ๆ ในกิจการแต่ละขนาด ทำให้ทราบว่ากิจการขนาดใหญ่มีการปรับตัวได้ดีกว่ากิจการขนาดกลาง และขนาดเล็ก เนื่องจากมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ในขณะที่กิจการขนาดกลาง และขนาดเล็กกำลังรอความช่วยเหลือจากรัฐบาลซึ่งมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นรัฐบาลควรหันมาให้ความช่วยเหลือกิจการขนาดกลาง และขนาดเล็กมากเป็นพิเศษ เพื่อเป็นการสนับสนุนการปรับตัวของกิจการทั้ง 2 ขนาดให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบัน

6.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์เพื่อสนับสนุนการปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป มีดังนี้
คือ

1. ปรับปรุงผลิตภาพและปรับกระบวนการผลิตให้มีต้นทุนและการส่งมอบสินค้าที่แข่งขัน
ได้

- เร่งรัดและสนับสนุนให้มีการปรับกระบวนการผลิตเพื่อลดต้นทุนและส่งมอบได้เร็ว
ขึ้น มีระบบการผลิตที่เชื่อมโยงรองรับทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิตวัตถุดิบ การผลิตในโรงงาน การ
ตลาด การออกแบบ และมีการบริหารจัดการที่เพิ่มประสิทธิภาพทุกขั้นตอน โดยนำเอา
กระบวนการผลิต และการจัดการที่เหมาะสมมาใช้ภายใต้การแนะนำถ่ายทอดจากผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

- พัฒนาระบบข้อมูลและเครือข่ายการกระจายข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยี กระบวนการ
ผลิต วัตถุดิบ กฎระเบียบมาตรฐานสินค้า คุณภาพสินค้าที่ตลาดต้องการ และข้อมูลเปรียบเทียบกับ
ประเทศคู่แข่ง เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้ส่งออก และหน่วยงานสนับสนุนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการปรับปรุง
ผลิตภาพได้อย่างรวดเร็วทันต่อสภาวะการณ์

- พัฒนาและปรับปรุงกิจการสาธารณูปโภค การพาณิชย์นาวี และโครงสร้างพื้นฐาน
ให้มีคุณภาพและราคาในระดับที่สามารถสร้างความทัดเทียมหรือความได้เปรียบในการแข่งขัน

- พัฒนาแหล่งวัตถุดิบและปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อสนับสนุนให้
อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมีต้นทุนที่สามารถแข่งขันได้

- พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และเทคโนโลยีด้านการบริหาร การจัดการกระบวนการ
ผลิตสมัยใหม่ และการจัดการทรัพยากรและการเงิน โดยให้มีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี
จากต่างประเทศสู่บุคลากรไทย รวมทั้งวิทยากรไทยเพื่อนำไปขยายผลในวงกว้างต่อไป

- ภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันอย่างจริงจังในการปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบขั้นตอน
พิธีการและวิธีปฏิบัติที่เป็นอุปสรรคและเพิ่มต้นทุนต่ออุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เช่น ปรับปรุง
โครงสร้างภาษีนำเข้า ลดขั้นตอนพิธีการส่งออกและนำเข้าให้กระชับและคล่องตัว เร่งรัดการคืน
ภาษี ส่งเสริมการกำหนดเขตการค้าและเขตปลอดภาษี

- รมรงค์และส่งเสริมให้มีการใช้ระบบการจัดคุณภาพและการจัดการความปลอดภัยตามมาตรฐาน ISO 9000 และ ISO 18000 ไปใช้ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปอย่างทั่วถึง เพื่อให้การผลิตและคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับ และสามารถสู้กับการแข่งขันในตลาดโลกได้

2. ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีและเครื่องจักรในอุตสาหกรรม และยกระดับขีดความสามารถทางเทคโนโลยี

- สนับสนุนการเลือกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสมโดยจัดให้มีบริการปรึกษาแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และจัดให้มีสินเชื่อเงินผ่อนปรนเพื่อการลงทุนปรับเปลี่ยนเครื่องจักรและเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและมูลค่าสูงขึ้นทัดเทียมกับคู่แข่ง และเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก

- พัฒนาศักยภาพให้สามารถใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรได้เต็มประสิทธิภาพ ทั้งเพื่อการผลิตและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสามารถดูดซับการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ

3. ยกระดับขีดความสามารถของแรงงานไปสู่แรงงานฝีมือ

- สร้างความร่วมมือระหว่างภาคอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปกับสถาบันการศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาและจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยรัฐและเอกชนร่วมสนับสนุนปัจจัยในการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาและฝึกอบรมให้มีความแข็งแกร่ง ส่งเสริมให้มีแหล่งฝึกอบรมในสาขาต่าง ๆ อย่างเพียงพอและให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงาน

- สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์แก่ธุรกิจเอกชนที่สนับสนุนและร่วมมือกับภาครัฐในการจัดให้แรงงานได้รับการอบรมยกระดับฝีมือ

- กำหนดมาตรฐานระดับฝีมือแรงงาน จัดระบบการทดสอบเทียบระดับฝีมือแรงงาน และร่วมมือกับภาคเอกชนในการปรับระบบอัตราค่าจ้างให้สอดคล้องกับระดับฝีมือที่ได้รับใบรับรอง เป็นการจูงใจให้ผู้จ้างแรงงานมุ่งมั่นกับงานสร้างสมความชำนาญ และหาวิธีการทำงานใหม่ ๆ เพื่อยกวิทยฐานะและค่าตอบแทน

- สร้างระบบและการประสานโครงการต่าง ๆ ในการฝึกอบรมแรงงานและช่างเทคนิคที่กำลังทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เพื่อปรับทักษะให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

4. ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รูปแบบผลิตภัณฑ์ และช่องทางการจำหน่ายในตลาดโลก

- รัฐและเอกชนร่วมกันกำหนดผลิตภัณฑ์ที่มีความได้เปรียบในการแข่งขัน จัดให้มีมาตรการเสริมศักยภาพสินค้าเป้าหมายในด้านการผลิต การเจาะตลาด และการศึกษาตลาด เพื่อให้ทราบความต้องการและพฤติกรรมผู้บริโภคในตลาดเป้าหมาย

- ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น มีความหลากหลายและมีรูปแบบสอดคล้องกันกับความนิยมของตลาดเป้าหมาย สร้างแรงจูงใจให้มีการออกแบบสินค้าใหม่ ๆ รวมทั้งส่งเสริมการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

- สร้างบุคลากรด้านการออกแบบโดยให้มีสถาบันฝึกอบรม มีการให้ทุนการศึกษาอบรมในต่างประเทศ มีการผลิตตำราคู่มือ และมีการนำผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่งเสริมวิชาชีพการออกแบบ และกระตุ้นให้มีการสร้างผลงานโดยจัดแสดงหรือประกวดการออกแบบให้บ่อยครั้ง และสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการออกแบบ

- ส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าไทย (Made in Thailand) และ brand name ของไทย ด้วยการประชาสัมพันธ์ งานนิทรรศการและผ่านสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสถานทูตไทยและสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ผลิตในประเทศไทย หรือมี brand name ของไทย

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสื่อสารโทรคมนาคมและระบบข้อมูลการค้าต่าง ๆ ปรับปรุงกฎระเบียบการนำเข้าส่งออกและพิธีการทางภาษี ตลอดจนการอำนวยความสะดวกในการซื้อขายหรือจัดตั้งสำนักงานเขต/ตัวแทน และรณรงค์ประชาสัมพันธ์ความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาค

5. สนับสนุนการกระจายและเคลื่อนย้ายอุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นไปสู่ภูมิภาคและชนบท

- จัดตั้งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ถนน การสื่อสารทางโทรศัพท์ หรือสายส่งข้อมูลความเร็ว

- วรรณคดีให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลประโยชน์และผลตอบแทนต่อธุรกิจ และสร้างจิตสำนึกในการประกอบการที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพโดยรวมที่ดีขึ้น จากการให้แรงงานได้อยู่ในสภาวะแวดล้อมและสังคมที่ไม่แออัดในชนบท อาทิ ผลผลิตภาพของแรงงานที่เพิ่มขึ้นเพราะการเปลี่ยนงานน้อยลง

6. ส่งเสริมและจูงใจให้มีการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ไปใช้ในอุตสาหกรรม และรณรงค์สร้างจิตสำนึกที่ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมต้องควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การผลิตโดยปลอดสารพิษ หรือใช้เทคโนโลยีสะอาด

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อ

การปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จำเป็นต้องมีการปรับตัวของอุตสาหกรรมต้นน้ำ และอุตสาหกรรมกลางน้ำไปในทิศทางเดียวกัน และจะต้องสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้ที่สนใจจะทำการศึกษาต่อควรทำการศึกษากการปรับตัวในอุตสาหกรรมต้นน้ำ และอุตสาหกรรมกลางน้ำควบคู่กันไปกับการปรับตัวของอุตสาหกรรมปลายน้ำ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการปรับตัวของอุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มทั้งระบบ

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนกิจการในอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งหมด จึงทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่สามารถอธิบายการปรับตัวของอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปทั้งระบบได้